

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.2.33>

ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЮРИДИЧНИХ ГАРАНТІЙ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

Шелудяков Р.С.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри конституційного, міжнародного та приватного права,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ORCID: 0000-0002-5964-5861

e-mail: r.sheludiakov@gmail.com

Артюх Н.Г.

*здобувачка освіти 4 курсу денної форми навчання,
Криворізький факультет*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID: 0009-0004-3897-5337

e-mail: nadik20044@gmail.com

Шелудяков Р.С., Артюх Н.Г. Поняття та класифікація юридичних гарантій у сфері зайнятості населення.

У статті розкрито сутність та класифікацію юридичних гарантій у сфері зайнятості. Визначено, що під юридичними (правовими) гарантіями у сфері зайнятості населення розуміється система закріплених правовими нормами юридичних засобів та/або способів, які забезпечують реалізацію, охорону та захист прав особи у сфері зайнятості. Встановлено, що за сферою дії юридичні гарантії у сфері зайнятості можна поділити на: 1) національні юридичні гарантії у сфері зайнятості населення; 2) міжнародні юридичні гарантії у сфері зайнятості. Міжнародні юридичні гарантії у сфері зайнятості населення можуть бути розподілені на такі групи: юридичні гарантії у сфері зайнятості, що містяться у міжнародних (загальносвітових) правових актах; юридичні гарантії у сфері зайнятості, що закріплені у європейських правових актах; гарантії у сфері зайнятості, які містяться у правових актах, прийнятих міжнародними організаціями у сфері зайнятості. Якщо юридичні гарантії визначати на національному рівні, за юридичною силою юридичні гарантії у сфері зайнятості поділяються на: конституційні гарантії; гарантії, що передбачені кодифікованими нормативно-правовими актами; гарантії, що передбачені іншими Законами України; гарантії, які містяться у підзаконних нормативно-правових актах. Встановлено, що гарантії у сфері зайнятості передбачені як Конституцією України (конституційні), так і нормами трудового права України (галузеві). Загальні юридичні гарантії у сфері зайнятості можна поділити на загальні (основні); спеціальні (додаткові). В систему загальних юридичних гарантій також входять інституційні, процесуальні, матеріальні гарантії у сфері зайнятості населення. Запропоновано додатково класифікувати юридичні гарантії у сфері зайнятості населення залежно від суб'єкта, на які вони поширюються на: громадян України; іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні; осіб, визнаних в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту; осіб, яким надано в Україні притулок чи тимчасовий захист, а також тих, що одержали дозвіл на імміграцію. Або ж за правовим статусом учасників правовідносин у сфері зайнятості населення, юридичні гарантії можна додатково розмежувати на ті, що розповсюджуються на безробітних; на особу, яка шукає роботу; на громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню.

Ключові слова: юридичні гарантії, зайнятість населення, безробітний, гарантії, класифікація юридичних гарантій.

Sheludiakov R.S., Artiukh N.G. Concept and classification of legal guarantees in the sphere of employment of the population.

The article reveals the essence and classification of legal guarantees in the field of employment. It is determined that legal (legal) guarantees in the field of employment of the population are understood as a system of legal means and/or methods enshrined in legal norms that ensure the implementation, protection and defense of the rights of an individual in the field of employment. It is established that, by scope, legal guarantees in the field of employment can be divided into: 1) national legal guarantees in the field of employment of the population; 2) international legal guarantees in the field of employment. International legal guarantees in the field of employment of the population can be divided into the following groups: legal guarantees in the field of employment contained in international (universal) legal acts; legal guarantees in the field of employment enshrined in European legal acts; guarantees in the field of employment contained in legal acts adopted by international organizations in the field of employment. If legal guarantees are determined at the national level, by legal force, legal guarantees in the field of employment are divided into: constitutional guarantees; guarantees provided for by codified regulatory legal acts; guarantees provided for by other Laws of Ukraine; guarantees contained in subordinate regulatory legal acts. It has been established that guarantees in the field of employment are provided for both by the Constitution of Ukraine (constitutional) and by the norms of labor law of Ukraine (industry). General legal guarantees in the field of employment can be divided into general (basic); special (additional). The system of general legal guarantees also includes institutional, procedural, material guarantees in the field of employment of the population. It is proposed to additionally classify legal guarantees in the field of employment of the population depending on the subject to which they apply into guarantees in the field of employment that apply to: citizens of Ukraine; foreigners and stateless persons permanently residing in Ukraine; persons recognized in Ukraine as refugees or persons in need of additional protection; persons granted asylum or temporary protection in Ukraine, as well as those who have received an immigration permit. Or, according to the legal status of participants in legal relations in the field of employment of the population, legal guarantees can be further divided into those that apply to: the unemployed; a person seeking work; citizens who have additional guarantees in promoting employment

Key words: legal guarantees, employment of the population, unemployed, guarantees, classification of legal guarantees.

Постановка проблеми. Навіть у довоєнний період питання зайнятості населення було досить актуальним, що пов'язано з впливом багатьох факторів: низький рівень зайнятості населення в Україні порівняно з середнім показником для Центральної та Південно-Східної Європи, рівень смертності перевищував народжуваність, відношення кількості зайнятих до чисельності населення серед молоді набагато нижче, ніж серед інших вікових груп працездатного населення тощо. З веденням у 2022 році воєнного стану ситуація тільки погіршилась, тому що відбулася масова міграція українців за кордон, мобілізація, внутрішнє переміщення осіб, окупація частини території країни разом з робочою силою.

На даний час кількість мігрантів з України у світі, за оцінюванням ООН, становить 6,7 млн осіб, переважно жінок та дітей. Із них приблизно 1,7 млн осіб були працевлаштовані в Україні до виїзду – це 10,6% економічно активного населення країни перед початком повномасштабного вторгнення. Згідно з опитуваннями НБУ, у 2023 році 44% підприємств мали кадрові труднощі через масове скорочення кількості працівників, що пов'язане з мобілізацією, а 24% – через міграцію. Дані опитування Європейської бізнес-асоціації також свідчать про зростання дефіциту кадрів: на квітень 2024 року з ним стикалися 74% опитаних роботодавців (+19 в.п. порівняно з осінню 2023 року), не відчують дефіциту кадрів 7% підприємств (-5 в.п.). Згідно з опитуванням Державної служби зайнятості України (ДСЗУ), 26,7% підприємств відчували дефіцит кадрів у 2023 році, тоді як, за даними опитування НБУ, цей показник сягає 36%. [1].

Ця ситуація підіймає питання посилення гарантій прав людини у сфері зайнятості населення на законодавчому рівні з метою залучення додаткової робочої сили та повернення українців до дому. Від вирішення цього питання залежить подальший економічний розвиток держави.

Постановка завдання та мети. Виходячи зі значущості проблематики, метою статті є дослідження поняття та класифікації юридичних гарантій у сфері зайнятості населення.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність і нормативний зміст поняття юридичних гарантій у сфері зайнятості населення;
- проаналізувати класифікацію юридичних гарантій у сфері зайнятості населення;
- визначити види юридичних гарантій у сфері зайнятості населення та запропонувати додаткову класифікацію.

Стан опрацювання проблематики. Важливо відзначити, що, незважаючи на виняткову важливість і актуальність питання захисту прав у сфері зайнятості населення, вітчизняна та зарубіжна наука не приділила достатньої уваги поняттю та класифікації юридичних гарантій у сфері зайнятості населення.

Разом з тим у правовій науковій літературі теоретичного і методологічного характеру зосереджено чимало ідей та обґрунтованих положень, які стосуються даної проблематики. Теоретичні аспекти сутності юридичних гарантій у сфері зайнятості населення досліджували такі вчені правознавці як В. Безусий, Л. Богачова, Є. Гаврилов, І. Крилова, М. Лаврікова, Т. Маркова, О. Науменко, К. Небоженко, О. Орлова, І. Сахарчук, Р. Шабанов, Р. Яковенко та інші.

Незважаючи на значну теоретичну базу дослідження класифікації юридичних гарантій, у науковій сфері недостатньо розкрито поняття та класифікації юридичних гарантій у сфері зайнятості населення. Тому дана проблематика потребує подальшого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [2].

Таким чином, права і свободи людини і громадянина визнаються головною цінністю в державі, у тому числі в сфері зайнятості населення. Це потребує від влади країни не тільки декларування таких засад, але й забезпечення юридичних гарантій у цій сфері.

Перш ніж визначити зміст поняття юридичних гарантій у сфері зайнятості населення потрібно розібратись з етимологією цього слова.

У тлумачних словниках знаходимо наступні значення слова гарантія: 1) «запорука виконання зобов'язань, здійснення прав» [3, с. 173] 2) «надання чи створення матеріальних засобів; охорону кого, чого-небудь від небезпеки; гарантування чогось» [4, с. 42].

Термін гарантія використовується в багатьох сферах суспільного життя, зокрема одним із видів гарантій виступають юридичні гарантії. «Гарантії» розглядаються науковцями правознавцями через призму «гарантій законності», «гарантій прав і свобод людини», «гарантій діяльності» тощо. В юриспруденції виділяють в системі гарантій дві групи: загальні (економічні, політичні, ідеологічні, соціальні, організаційні) і спеціальні (юридичні чи правові). Досліджувана тематика потребує аналізу саме юридичних гарантій у сфері зайнятості населення.

Під юридичною гарантією тлумачний словник (фр. *garantie* – порука, умова, забезпечувати що-небудь) передбачає законодавчо закріплені засоби охорони суб'єктивних прав громадян і організацій, способи їх реалізації, а також засоби забезпечення законності і правопорядку, інтересів особистості, суспільства і держави [5]. В юридичному словнику термін юридичні гарантії означає закріплені в юридичних нормах правові засоби, які безпосередньо спрямовані на забезпечення правомірної поведінки учасників будь-яких суспільних відносин або нормального функціонування того чи іншого інституту [6, с. 132].

Науковці у сфері юриспруденції також дають різні визначення юридичних гарантій. На думку, В. Погорілко юридичні гарантії – це передбачені законом спеціальні засоби практичного забезпечення прав та свобод людини і громадянина [7, с. 40]. О. Кучинська визначає юридичні гарантії як сукупність правових норм, що визначають обсяг прав, свобод та обов'язків громадян та встановлюють засоби їх реалізації і охорони від будь-яких порушень [8, с. 5]. М. Сорочишин вважає, що юридичні гарантії – це правові та організаційно-правові засоби і способи, за допомогою яких забезпечується реалізація прав та виконання обов'язків, передбачених законодавством. Вони являють собою складну систему взаємодіючих елементів, що дають змогу організувати різностороннє забезпечення, яке охоплює різні стадії реалізації прав та обов'язків, захист від посягань, поновлення порушених юридичних прав [9, с. 83]. В європейському праві під гарантіями прав і свобод людини (у вузькому, юридичному сенсі) розуміють засоби захисту прав від порушень, процедури поновлення порушених прав і порядок відшкодування завданої шкоди [10, с. 58].

Узагальнюючи все вищевикладене, можна дійти висновку, що термін гарантія розуміється як сукупність методів та засобів, які забезпечують певний правовий статус, діяльність, права і свободи. Тому під юридичними (правовими) гарантіями у сфері зайнятості населення розуміється система закріплених правовими нормами юридичних засобів та/або способів, які забезпечують реалізацію, охорону та захист прав особи у сфері зайнятості.

Юридичні гарантії мають різноманітну класифікацію відповідно до певних критерій. За сферою дії на національні та міжнародні гарантії, за способом викладу – прості, складні та змішані; базисні та надбудовні; об'єктивні та суб'єктивні; конституційні та галузеві – тобто гарантії, які існують у конкретних галузях права.

Л. Богачова юридичні гарантії поділяє на загальні (поширюються на будь-які права і свободи) і спеціальні (стосуються окремих прав і свобод). Система загальних гарантій включає: а) інституційні гарантії, пов'язані з функціонуванням органів, діяльність яких спрямована на охорону і захист порушених прав; б) процесуальні гарантії, які реалізуються при здійсненні правосуддя; в) матеріальні гарантії у вигляді права особи на компенсацію збитків, спричинених порушенням її прав [10, с. 58]. На думку О. Кучинської, ще за однією класифікацією юридичні гарантії поділяють на нормативно-правові та інституційні (організаційно-правові) гарантії. Так, до нормативно-правових гарантій належать норми-принципи матеріального і процесуального характеру, юридичні обов'язки, юридична відповідальність тощо. Інституційні або організаційно-правові гарантії передбачають наявність інституту влади (державних органів та посадових осіб), що повинен виступати гарантом забезпечування прав [8, с. 8]. Л. Лазор до юридичних гарантій відносить норми матеріального і процесуального права, норми, які встановлюють організаційні форми діяльності і взаємин органів держави та громадян [11, с. 3-4].

Якщо використовувати вищевикладені класифікації, то за сферою дії юридичні гарантії у сфері зайнятості можна поділити на: 1) національні юридичні гарантії у сфері зайнятості населення, які передбачені в законодавстві України; 2) міжнародні юридичні гарантії у сфері зайнятості закріплені, які передбачені в міжнародних нормативно-правових актах.

Основні засади забезпечення зайнятості населення містяться у міжнародно-правових стандартах забезпечення зайнятості населення. Так, на думку Р. Яковенко міжнародно-правові стандарти забезпечення зайнятості населення це основоположні принципи, відправні ідеї та положення, узагальнені характеристики, що закріплені в нормативно-правових актах, які є обов'язковими до виконання й дотримання, а також є основою для побудови правового регулювання сприяння захисту та захисту безробіття тими державами, які ратифікували такі акти і спрямовані на досягнення впорядкованості правовідносин у зазначеній сфері правового регулювання [12, с. 202].

Міжнародні юридичні гарантії у сфері зайнятості населення можуть бути розподілені на такі групи:

Юридичні гарантії у сфері зайнятості, що містяться у міжнародних (загальносвітових) правових актах, таких як: Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. тощо; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 19.10.1973 р. тощо.

Юридичні гарантії у сфері зайнятості, що закріплені у європейських правових актах, таких як: Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р.; Європейська соціальна хартія від 03.05.1996 р.; Директива Ради 2000/78/ЄС від 27.11.2000 р. «Про встановлення загальних рамок для однакового ставлення у сфері зайнятості та професійній діяльності»; Директива Ради 98/59/ЄС від 20.07.1998 р. «Про наближення законодавств-членів стосовно масових вивільнень»; Рекомендація Ради 92/442/ЄС від 27.07.1992 р. «Про зближення цілей і політик у сфері соціального захисту»; Рекомендація Ради 92/441/ЄС від 24.06.1992 р. «Про загальні критерії стосовно достатніх ресурсів та соціальної допомоги»; Амстердамський договір ЄС 1997 року тощо.

Гарантії у сфері зайнятості, які містяться у правових актах, прийнятих міжнародними організаціями у сфері зайнятості, таких як: Конвенція МОП «Про політику в галузі зайнятості» 1964 р. (№ 122); Конвенцію «Про безробіття» 1919 р. (№ 2); Конвенція «Про соціальне забезпечення (мінімальні стандарти)» 1952 року (№ 102); Конвенція «Про організацію служби зайнятості» 1948 року (№ 88); Конвенція «Про рівне ставлення (соціальне забезпечення)» 1962 року (№ 118); Конвенція 1997 року «Про приватні агентства зайнятості» (№ 181); Конвенція «Про сприяння зайнятості та захист від безробіття» 1988 року (№ 168) та інші.

Якщо юридичні гарантії визначати на національному рівні, за юридичною силою юридичні гарантії у сфері зайнятості поділяються на:

1) конституційні гарантії. Так, у статті 43 Конституції України наголошується, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Стаття 45 Конституції України, говорить про те, що кожен, хто працює, має право на відпочинок. Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом [2].

2) гарантії, що передбачені кодифікованими нормативно-правовими актами такими як КЗпП України, Господарським, Цивільним кодексами України, Цивільним процесуальним кодексом України тощо. Головне місце серед кодифікованих нормативно-правових актів займає Кодекс законів про працю України, який передбачає, що держава гарантує працездатним громадянам, які постійно проживають на території України: вільний вибір виду діяльності; безплатне сприяння державними службами зайнятості у підборі підходящої роботи і працевлаштуванні відповідно до покликання, здібностей, професійної підготовки, освіти, з урахуванням суспільних потреб; надання підприємствами, установами, організаціями відповідно до їх попередньо поданих заявок роботи за фахом випускникам закладів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти; безплатне навчання безробітних нових професій, перепідготовку в закладах освіти або у системі державної служби зайнятості з виплатою стипендії; компенсацію відповідно до законодавства матеріальних витрат у зв'язку з направленням на роботу в іншу місцевість; правовий захист від необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу і незаконного звільнення, а також сприяння у збереженні роботи; правовий захист від мобінгу (цькування), дискримінації, упередженого ставлення у сфері праці, захист честі та гідності працівника під час здійснення ним трудової діяльності, а також забезпечення особам, які зазнали таких дій та/або бездіяльності, права на звернення до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, та до суду щодо визнання таких фактів та їх усунення (без припинення працівником трудової діяльності на період розгляду скарги, провадження у справі), а також відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок таких дій та/або бездіяльності, на підставі судового рішення, що набрало законної сили [13].

3) гарантії, що передбачені іншими Законами України. Це такі нормативно-правові акти як Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» від 2 березня 2000 року № 1533-III, «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року № 875-XII тощо. Відповідно до статті 5 Закону України «Про зайнятість населення», держава гарантує у сфері зайнятості: 1) вільне обрання місця застосування праці та виду діяльності, вільний вибір або зміну професії; 2) одержання заробітної плати (винагороди) відповідно до законодавства; 3) професійну орієнтацію з метою самовизначення та реалізації здатності особи до праці; 4) професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням потреб ринку праці; 5) підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за робітничими професіями; 6) безоплатне сприяння у працевлаштуванні, обранні підходящої роботи та одержанні інформації про ситуацію на ринку праці та перспективи його розвитку; 7) соціальний захист у разі настання безробіття; 8) захист від дискримінації у сфері зайнятості, необґрунтованої відмови у найманні на роботу і незаконного звільнення; 9) додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян [14].

4) гарантії, які містяться у підзаконних нормативно-правових актах. Хоча безпосередньо підзаконні нормативно-правові акти можуть і не містити прямі гарантії у сфері зайнятості, але вони їх роз'яснюють, розширюють зміст для подальшого застосування. Це Постанови Кабінету Міністрів України, накази Міністерства економіки України, Міністерства соціальної політики України тощо. Наприклад, Постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 446 «Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу», наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Порядку проведення оцінювання заяв, критеріїв оцінювання та необхідної кількості балів (оцінки) для прийняття Державним центром зайнятості рішень про надання мікрогрантів/грантів на створення або розвиток власного бізнесу, форми бізнес-плану, форми договору про надання мікрогранту,

форми договору про надання гранту, а також кінцевих строків подання заяв на отримання мікро-грантів/грантів» від 06.07.2022 № 1969, наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних» від 19.12.2018 № 1910 Міністерства соціальної політики України тощо.

Якщо брати за основу класифікацію юридичних гарантій на конституційні та галузеві, то гарантії у сфері зайнятості передбачені як Конституцією України (конституційні), так і нормами трудового права України (галузеві).

Розглянемо класифікацію юридичних гарантій запропоновану Л. Богачовою, на загальні (поширюються на будь-які права і свободи) і спеціальні (стосуються окремих прав і свобод у сфері зайнятості). А система загальних гарантій включає: а) інституційні гарантії; б) процесуальні гарантії; в) матеріальні гарантії.

Загальні юридичні гарантії у сфері зайнятості можна поділити на

- загальні (основні), що розповсюджуються на все населення,
- спеціальні (додаткові), що розповсюджується на громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню згідно з статтею 14 Закону України «Про зайнятість населення» (діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, особи з інвалідністю, одинокі матері тощо)

В систему загальних юридичних гарантій у сфері зайнятості населення входять інституційні гарантії на національному рівні, які включають систему органів державної влади, які виступають гарантами прав і свобод людини і громадянина взагалі (парламент, система органів виконавчої влади, судової влади, органів місцевого самоврядування України), так і спеціалізований орган державної влади - центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції (Державна служба зайнятості).

Загальне правове регулювання зайнятості населення здійснюється Міністерством економіки України. Державна служба зайнятості є централізованою системою державних установ, діяльність якої спрямовується та координується Міністерством економіки України. Служба забезпечує виконання завдань і функцій у сфері зайнятості населення, трудової міграції та соціального захисту від безробіття [15].

На міжнародному рівні інституційними гарантіями виступають міжнародні організації та суди такі як ООН, Європейський суд з прав людини тощо. Спеціалізованим органом, що забезпечує гарантії у сфері зайнятості населення являється Міжнародна організація праці (МОП).

Процесуальними гарантії закріплені в нормах процесуального законодавства, яке забезпечує можливість звернутись до загальних судів при порушенні прав і свобод особи у сфері зайнятості населення. Матеріальні гарантії передбачають права особи на компенсацію шкоди, спричиненої порушенням її прав у сфері зайнятості населення.

Науковці у галузі трудового права пропонують додаткову класифікацію юридичних гарантій, які притаманні саме сфері зайнятості населення. Так, В. Безусий правові гарантії у сфері зайнятості та працевлаштування поділяє на: гарантії, спрямовані на забезпечення вільного вибору роботи; гарантії, спрямовані на захист трудових прав працівників під час встановлення та припинення трудових відносин; гарантії, спрямовані на зниження безробіття та забезпечення безробітних засобами до існування; спеціальні гарантії працівникам із зниженою конкурентоспроможністю на ринку праці [16, с. 12]. Р. Шабанов за функціональним критерієм гарантії права на зайнятість поділяє на гарантії у сфері сприяння зайнятості населення; гарантії у сфері забезпечення зайнятості населення [17, с. 127]. В. Ковач відокремлює, залежно від джерела фінансування пропонує класифікувати гарантії зайнятості населення, що реалізуються за рахунок: державного бюджету; місцевих бюджетів; коштів наймачів. За категоріями населення гарантії, передбачені Законом України «Про зайнятість населення» доцільно диференціювати на загальні, спеціальні та соціальні [18, с. 101].

Висновки. На наш погляд, додатково можна класифікувати юридичні гарантії у сфері зайнятості населення залежно від суб'єкта, на які вони поширюються на: громадян України; іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні; осіб, визнаних в Україні біженцями або особами, які потребують додаткового захисту; осіб, яким надано в Україні притулок чи тимчасовий захист, а також тих, що одержали дозвіл на імміграцію. Або ж за правовим статусом учасників правовідносин у сфері зайнятості населення, юридичні гарантії можна додатково розмежувати на ті, що розповсюджуються:

- на безробітних. Безробітним визначається особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи (п.2 ч.1 ст. 1 «Про зайнятість населення»);
- на особу, яка шукає роботу. Це особа, яка звернулася до центру зайнятості з метою отримання послуг із сприяння працевлаштуванню та яка не має статусу зареєстрованого безробітного відповідно до вимог Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу ;
- на громадян, що мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню (ст. 14 Закону України «Про зайнятість населення»).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Студеннікова І. Ринок праці в умовах війни: демографічні виклики для України. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3909003-rinok-praci-v-umovah-vijni-demografichni-vikliki-dla-ukraini.html> (дата звернення: 09.08.2025).
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#n4178> (дата звернення: 09.08.2025).
3. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: Перун, 2002. 1440 с.
4. Новий тлумачний словник української мови: у 4 т. К.: Аконіт, 2000. Т. 2. 912 с.
5. Тлумачний словник української мови. URL: <https://eslovnik.com/%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D1%96%D1%8F>.
6. Бабій Б.М., Бурчак Ф.Г., Корецький В.М., Цветков В.В. Юридичний словник. К.: УРЕ, 1983. 872 с.
7. Погорілко В.Ф. Права та свободи людини і громадянина в Україні / В.Ф. Погорілко, В.В. Головченко, М.І. Сірий. Київ: Ін Юре, 1997. 52 с.
8. Кучинська О.П. Поняття гарантій забезпечення прав учасників кримінального провадження. *Адвокат*. 2012. № 7 (142). С. 4–8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_7_1.
9. Сорочишин М.В. Нові форми прояву дискримінації у сфері роботи. *Трудове законодавство: шляхи реформування: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2013. С. 83.*
10. Богачова Л.Л. Юридичні гарантії прав і свобод людини і громадянина в європейському та національному праві. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Випуск 22. 2011. С. 56–70.
11. Лазор Л.І. Актуальні проблеми кодифікації трудового законодавства. *Актуальні проблеми права: теорія і практика : зб. наук. праць*. 2005. № 6. С. 3–8.
12. Яковенко Р.В. Міжнародно-правові стандарти забезпечення зайнятості населення. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Випуск 1-1. 2016. С. 201–205.
13. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 09.08.2025).
14. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 року № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 09.08.2025).
15. Положення про Державну службу зайнятості: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 16 грудня 2020 року № 2663. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1305-20#Text> (дата звернення: 09.08.2025).
16. Безусий В.В. Правове регулювання працевлаштування в Україні: автореф. дис....канд. юрид. наук: 12.00.05 / Безусий В.В.; Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна.– Харків, 2007. С. 21.
17. Шабанов Р. Поняття та класифікація правових гарантій у сфері зайнятості населення. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2014. С. 124–128.
18. Ковач В.О. Державна політика зайнятості населення в умовах ринку праці. *Публічне управління*. 2020. 2 (22). С. 93–104